

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету міжнародних
економічних відносин

/Палінчак М.М./

«31» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ПЕРЕХІДНІ ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ”

Рівень вищої освіти	магістр
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма	Міжнародні економічні відносини
Статус дисципліни	обов’язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2021

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	5	6
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи студента – 3,0	9	11
	Лекції:	
	24	6
	Практичні (семінарські):	
	10	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: іспит письмовий	Самостійна робота:	
	56	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Перехідні економічні системи» є підготовка фахівців на рівні магістра у галузі сучасних методів економічного аналізу, одержання знань з основних напрямів розвитку сучасних теорій міжнародних економічних відносин та дослідженню ролі перехідних економічних систем в сучасному світовому господарстві, вироблення у студентів навичок аналізу міжнародних економічних відносин з урахуванням історичного досвіду та застосуванням математичних і статистичних методів економічного аналізу.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК2. Здатність до логічного, абстрактного, креативного, критичного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів.

ЗК3. Уміння аналізувати та систематизувати інформацію з різних джерел, використовуючи інноваційні підходи та сучасні технології.

ФК1. Вміння готувати публічні виступи з низки питань міжнародних економічних відносин.

ФК2. Спроможність аналізувати моделі розвитку національних економік, їх сильні та слабкі сторони, що визначають їх роль у сучасній світогосподарській системі.

ФК6. Здатність виконувати технічні вимірювання, одержувати, аналізувати та критично оцінювати результати вимірювань.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Перехідні економічні системи» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

“Міжнародні економічні відносини”, “Економічна теорія”, «Світова економіка» .

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Перехідні економічні системи», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи інноваційні підходи та сучасні технології, програмне забезпечення з метою розв’язання практичних завдань з МЕВ. Аналізувати стан розвитку світової господарської системи, визначати місце в ній економіки окремої країни, рівень її зовнішньоекономічної діяльності.	ПРН3
Досліджувати та аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.	ПРН7
Розуміти сутність соціального виміру глобального економічного розвитку та імплементувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб’єктів МЕВ.	ПРН10
Розробляти рекомендації для формування економічної політики країн щодо подолання проблем, які постають як результат перехідного стану економіки.	ПРН15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Перехідні економічні системи»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати загальні положення, суть і закони розвитку дисципліни, теорії розвитку перехідних економік	
Знати загальні принципи та методи економічного аналізу	
Усвідомити роль та значення дисципліни серед економічних наук	
Оперувати основними економічними поняттями курсу і працювати з джерелами	
Уміти використовувати методи наукового дослідження в процесі вивчення трансформаційних процесів	
Уміти оперувати основними економічними поняттями курсу і працювати з джерелами	
Уміти обґрунтовувати принципи і закони розвитку моделей переходу до ринку	

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- оцінка за самостійну роботу;
- виконання та захист практичних робіт;
- виконання та захист презентацій;
- письмова модульна контрольна робота.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться з метою контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу і здійснюється у відповідності з «Положення про систему підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу студентів УжНУ». Відповідно до цього положення студенти за результатами контролів протягом семестру отримують сумарну оцінку.

При визначенні сумарної оцінки враховуються результати виконання практичних робіт, захист звітів та рефератів, проєктів, презентацій що відбулись в період семестру. Сумарна оцінка отримується шляхом додавання оцінок окремих складових.

Для контролю знань студентів використовується система зі 100 бальною шкалою оцінювання.

За умови виконання студентом усіх завдань сумарна оцінка переводиться у державну семестрову оцінку відповідно до рекомендованої шкали переведення.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: Поточний контроль проводиться шляхом усного опитування; проведенням семінарів (поточного тестування), оцінюванням за самостійну роботу та оцінюванням за виконання та захист практичних робіт, проєктів,

Форма модульного контролю: Форма модульного контролю та кількість балів для денної форми навчання наведено в табл.4.1

Форми модульного контролю	Таблиця 4.1
Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів
Змістовний модуль 1	50
1.Підготовленість до виконання практичних робіт	10
2.Своєчасність виконання, оформлення та захист звітів практичних	15

робіт.	
3.Письмова компонента модульного контролю.	25
Змістовний модуль 2	50
1.Підготовленність до виконання практичних робіт.	10
2.Своєчасність виконання, оформлення та захист звітів практичних робіт.	15
3.Письмова компонента модульного контролю.	25
Всього за курс	100

Форма підсумкового семестрового контролю: Підсумковий контроль знань студентів проводиться в кінці 1 семестрів шляхом складання іспиту. До іспиту допускається студент, який виконав весь навчальний план і за підсумками поточного контролю набрав не менше 35 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне тестування та самостійна робота														Модульна контрольна робота	Сума	
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6			T7	T8	T9	T10	T11	T12			
4	4	4	4	5	4			4	5	4	4	4	4		50	100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сумарні бали	Оцінка ECTS	Екзамен (диф.залік)	Залік
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Незараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність та проблеми перехідних економічних систем

Тема 1. Генезис проблеми перехідних суспільств у економічній думці.

1. Місце перехідних процесів в історії розвитку суспільства.
2. Головні цілі перехідної економіки.
3. Вашингтонський і Поствашигтонський консенсус.

Тема 2. Трансформація структури економіки та роль уряду в перехідних процесах.

1. Визначення поняття структури економіки.
2. Типи економічних систем.
3. Роль уряду в перехідних процесах.

Тема 3. Основні концепції, моделі та теорії розвитку перехідних економік.

1. Наукові концепції трансформації економічних систем.
2. Сучасні моделі економічного розвитку перехідних систем.
3. Базові економічні теорії перехідних систем.

Тема 4. Макроекономічна стабілізація та лібералізація економіки.

1. Загальна характеристика процесу ринкової лібералізації.
2. Головні складові макроекономічної стабілізації
3. Макроекономічна політика в перехідних умовах.

Тема 5. Основні напрями ринкових перетворень в країнах Центральної та Східної Європи

1. Історичні передумови транзитивних процесів у країнах Європи.
2. Основні типи ринкових перетворень у країнах ЦСЄ.
3. Результати макроекономічної стабільності та ринкової лібералізації в країнах ЦСЄ.

Змістовний модуль 2. Економічна трансформація в Україні

Тема 6. Етапи економічної трансформації в Україні.

1. Передумови економічної трансформації в Україні.
2. Головні напрямки структурних зрушень.
3. Шляхи фінансування економічної трансформації в Україні.

Тема 7. Регулювання валютного курсу, як фактор втримання інфляції.

1. Особливості валютної політики за перехідних умов.
2. Курсоутворення в нових економічних умовах.
3. Валютна рада, як елемент валютної політики у нестабільних економічних умовах.

Тема 8. Бюджетна та банківська реформи, як фактори стабілізації економіки.

1. Мета та сутність бюджетної реформи в перехідних країнах.
2. Роль бюджетного дефіциту для стабілізації економіки в перехідний період.
3. Шляхи реформування банківської системи.

Тема 9. Приватизація в країнах Центральної та Східної Європи

1. Сутність приватизаційного процесу.
2. Основні теорії і моделі приватизації.
3. Особливості приватизації в перехідний період.
4. Характер приватизації в перехідних країнах Європи.

Тема 10. Трансформація відносин власності

1. Суть і мета роздержавлення та приватизації.
2. Механізм та форми роздержавлення власності.
3. Особливості української моделі приватизації.
4. Етапи приватизації.
5. Ефективність та наслідки приватизації.

Тема 11. Реформи системи соціального забезпечення.

1. Сутність процесу реформування соціальної сфери.
2. Наслідки зростання рівня безробіття для соціального сектору.
3. Основні складові системи соціального забезпечення в країнах з перехідною економікою.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
9-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Генезис проблеми перехідних суспільств у економічній думці	8	2	1	-	-	5
Тема 2. Трансформація структури економіки та роль уряду в перехідних процесах	8	2	1	-	-	5
Тема 3. Основні концепції, моделі та теорії розвитку перехідних економік	8	2	1	-	-	5
Тема 4. Макроекономічна стабілізація та лібералізація економіки	8	2	1	-	-	5
Тема 5. Основні напрями ринкових перетворень в країнах Центральної та Східної Європи	8	2	1	-	-	5
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модулем 1	42	12	5			25
Модуль 2						
Тема 6. Етапи економічної трансформації в Україні	8	2	1		-	5
Тема 7. Регулювання валютного курсу, як фактор втримання інфляції	7	2	-		-	5

Тема 8. Бюджетна та банківська реформи, як фактори стабілізації економіки	7	1	1		-	5
Тема 9. Приватизація в країнах Центральної та Східної Європи	7	1	1			5
Тема 10. Трансформація відносин власності	9	2	1			6
Тема 11. Реформи системи соціального забезпечення	8	2	1			5
Модульна контрольна робота	2	2	-			
Разом за модулем 2	48	12	5	-	-	31
Усього годин	90	24	10		-	56

6.3. Темі практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин (денне/заочне)
1	Генезис проблеми перехідних суспільств у економічній думці.	1/
2	Макроекономічна стабілізація та лібералізація економіки.	2/1
3	Основні напрямки ринкових перетворень в країнах ЦСЄ.	1/
4	Регулювання валютного курсу, як фактор втримання інфляції.	1/
5	Фіскальна та банківська реформи в перехідних економіках .	1/1
6	Приватизація в країнах Центральної та Східної Європи та в Україні.	2/1
7	Реформи системи соціального забезпечення.	1/
8	Етапи економічної трансформації в Україні.	1/1
	Разом	10/4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Генезис проблеми перехідних суспільств у економічній думці	5	7
2	Трансформація структури економіки та роль уряду в перехідних процесах	5	7
3	Основні концепції, моделі та теорії розвитку перехідних економік	6	8
4	Макроекономічна стабілізація та лібералізація економіки	5	8
5	Основні напрямки ринкових перетворень в країнах ЦСЄ	5	7
6	Етапи економічної трансформації в Україні	5	7
7	Регулювання валютного курсу, як фактор втримання інфляції	5	7
8	Бюджетна та банківська реформи, як фактори стабілізації економіки	5	7
9	Приватизація в країнах Центральної та Східної Європи	5	7
10	Трансформація відносин власності	5	8
11	Реформи системи соціального забезпечення	5	7
	Разом	56	80

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Перехідна економіка: теорія та практика : монографія / Воробієнко П. П., Лозова Т. І., Олійник Г. Ю. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2018. – 276 с.
2. Мартін Шніцер. Порівняння економічних систем.- К.: Основи, 1997.
3. О.Рогач, О.Шнирков. Транснаціоналізація світового господарства та перехідні економіки. - Київ: Київський університет, 1999.
4. Савчук В.С. Трансформаційна економіка: навч. посіб. / За ред. В.С. Савчук, Ю.К. Зайцева. — К.: КНЕУ, 2006. — 612 с
5. Лукінов І.І.. Економічні трансформації. - Київ, 1997.
6. Аніловська Г. Я. Державний фактор трансформаційних перетворень в економіках перехідного періоду / Львів. Комерційна акад.. – Л.: Вид-во ЛКА, 2002. – 324 с.
7. Біла С. Структурна політика в системі державного регулювання трансформаційної економіки: Монографія. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 408 с.
8. Бодров В. Г. Трансформація економічних систем: концепції, моделі, механізми регулювання та управління: Навч. посіб. /Укр. Акад.держ. упр. При Президентіві України. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 104 с.
9. Заблоцький Б. Ф. Перехідна економіка. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 512 с.
10. Перехідна економіка. Підручник / В.М. Геєць, Є.Г. Панченко, Е.М. Лібанова та ін.; За ред. В.М. Геєця. – К.: Вища шк., 2003. – 591 с.
11. Національна економіка: Підручник / [за ред. проф. к.е.н. П.В.Круша]. – К.: Каравела; Піча Ю.В., 2008. – 416 с.
12. Національна економіка: Навч. посіб. /Л.О.Петкова, Р.Ф.Пустовійт, А.О.Ходжаян та ін. [за заг. ред. проф. Л.О.Петкової]. – К.: МП Леся, 2009. – 288 с.
13. Трансформаційна економіка: Навч. посібник/ За ред. В.С.Савчука, Ю.К.Зайцева; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 613 с.
14. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки. - К.: Атіка, 2000.
15. Making transition work for everyone.- Washington D.C.: The World Bank, 2000.
16. Annual report, IMF, Washington D.C.- 1995-2000.
17. Economic survey on Europe, The European Commission, EU- 1995-2000.
18. International financial statistics, IMF, Washington D.C.- 1995-2000.

Допоміжна література

1. Геєць В.М. Яке майбутнє у соціальної держави / В.М. Геєць // Економіка України. – 2013. – №7. – С. 4.
2. Чухно А.А. Твори: У 3 Т./ НАН України, Київ. Нац. ун-т ім. Т.Шевченка, Наук.- дослід. Фін. Ін-т при М-ві фін. України. Т.1: Становлення і розвиток ринкової економіки. – К.: 2006. – 592 с.
3. Савушкін Д. Особливості та закономірності трансформаційної економіки в ринковому середовищі / Д.І. Савушкін // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2014. — № 2 (26). — С. 49—54.
4. Вітер І. Модернізаційні перетворення транзитивних економік: європейський вимір / І. Вітер // Дослідження міжнародної економіки: Збірник наукових праць. — Вип. 2 (67). — 2011. — С. 54—75.
5. Зінченко В. Трансформація соціально-економічного сектору в країнах Центральної і східної Європи в умовах економіко-політичної модернізації // Економічний часопис ХХІ.- 2009.- №3-4.- С.18-22.
6. Ляшенко В. Регулювання розвитку економічних систем: теорія, режими, інститути. Донецьк: ДонНТУ, 2006. – 668 с.
7. А.Гелб, Ч.Грей. Экономические преобразования в странах Центральной и Восточной Европы: проблемы, тенденции, перспективы. - М., 1995.
8. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / А.С. Філіпенко В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін.. – К.: Либідь, 2002. – 470 с.

9. Кульчицький Б.В. Сучасні економічні системи. - Львів, Афіша, 2004.
10. А. Даньшина. Чехия и Словакия: шоковая терапия или постепенность?// МЭ и МО, 1994, №10.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Бібліотека імені В.Вернадського. URL:: <http://www.nbu.gov.ua>
2. Державний комітет статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Інститут економіки перехідного періода URL: <http://www.iet.ru>
4. Інститут економіки і прогнозування НАН України URL: <http://www.ief.org.ua>
5. Міжнародний центр перспективних досліджень URL: <http://www.icps.kiev.ua>
6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
8. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
9. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
10. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
11. Офіційний сайт Ради підприємців України при КМУ . URL: <http://www.radakmu.org.ua>
12. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

_____

(підпис) (Прізвище

ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

_____

(підпис) (Прізвище

ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

_____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

_____

(підпис) (Прізвище

ініціали)